

Kreybig Lajos 1879—1956

Kreybig Lajos kétszeres Kossuth-díjas akadémikus, 1956. június 20-án, 77 éves korában elhunyt. Eredményekben gazdag, küzdelmekkel teli élet után távozott el barátai, tisztelői és munkatársai köréből. Hatalmas akaratereje, mérhetetlen kitartása és kiváló szaktudása nem nyújt tovább segítséget mezőgazdaságunk égető kérdéseinek megoldásához.

Nehéz felmérni mindazt, amit fáradhatatlan munkájával a tudomány előbbrevitele és a tudományos kutatások eredményeinek gyakorlati megvalósítása érdekében tett. Az első világháború után az általa vezetett gazdaság színvonalának emelésére talajlaboratóriumot rendezett be és tartott fenn, melyben maga és munkatársai elsősorban talajbiológiai kérdésekkel foglalkoztak. Gazdaságában a trágyázást szervesen összekapcsolta a talajok életével és a Cserháturányban elért ered-

ményei nemcsak a környéknek, hanem az egész országnak példaként szolgáltak. Kísérleteit lankadatlan és költséget nem kímélve folytatta tovább, míg végül gazdasági okokból munkáját abba kellett hagynia. Szerzett tapasztalatai és gazdag elképzelései azonban nem sekélyesedtek el, mert 1930 után a Földtani Intézetbe került, ahol megszervezte az országos talajismereti térképezést. Hatalmas koncepciójú terveiben új utakat tört. Igen nagy gyakorlati érzékkel válogatta össze azokat a módszereket, melyek segítségével a talajok mezőgazdasági értékét a leg-egyszerűbben és leggazdaságosabban jellemezheti. Maga körül fokozatosan kiépítette a térképezést folytató munkatársak csoportját. A felvételi munkák, melyekben nemcsak az irányítást látta el, hanem maga is tevékenyen részt vett bennük, az ország minden részében ismertté tették nevét, ugyanakkor pedig számára szinte az egész ország kísérleti térré vált. A térképezés során tett megfigyelései sok új, más vonatkozású eredményes kutatásnak képezte csíráját.

A kezdetben mérsékelt ütemben folytatott térképezés néhány év után már komoly elismerést vívott ki. Ennek következményeként hozzájárultak a térképezés ütemének fokozásához és az 1940-es évektől több közvetlen munkatárssal és számos külső munkatárssal folytatta az ország talajviszonyainak feltárását. A második világháború előtt az ország nagyobb részére vonatkozó térképek anyaga már elkészült, azonban a munka befejezésére csak a felszabadulás után került sor.

Széles érdeklődési köre azonban nem elégedett meg a talajtérképek elkészítésével, hanem a bennük rejlő adatok minél jobb hasznosulása érdekében megkezdte az országos talajviszonyok szintézisét. Ezekben az összefoglaló munkáiban, mint „A Tiszántúl”-ban és a tájtermesztési térképekhez tartozó „Útmutatók”-ban úttörő talajföldrajzi munkásságának eredményeit foglalta össze. A tájtermesztési térképekben és a hozzájuk tartozó útmutatókban már nemcsak a talajt — annak talajművelésben és trágyázásban érvényesülő tulajdonságait — írja le, hanem foglalkozik ezek kialakulásával, a talajviszonyokat megszabó tényezőknek, mint földtani viszonyoknak, éghajlati és növénytani adatoknak földrajzával. Értékelése eredményeként elhatárolja a mezőgazdasági termelésben érvényesülő tájakat és ezzel tudományos alapokat fektet le a tájtermesztés, az eredményes mezőgazdasági tervezés számára.

Munkássága, melyet a talajtérképezés terén kifejtett, azonban nemcsak az ország talajviszonyainak részletes megismerését eredményezte, hanem az irányítása alatt dolgozó nagyszámú munkatárson keresztül a magyar talajtani tudomány számára számos, lelkes, sok gyakorlati tapasztalatot szerzett szakembert biztosított.

Mint a Központi Talajjavító Bizottság tagja, majd elnöke, már a háború előtt résztvett az országos tervek elkészítésében s azok eredményességét tapasztalataival biztosította. Még nagyobb energiával és lelkesedéssel kapcsolódott be az országos feladatok kidolgozásába a felszabadulás utáni években. Ennek elismerésül kormányzatunk 1950-ben a Kossuth-díj ezüst fokozatával tüntette ki.

Kreybig Lajos akadémikus tudományos munkássága azonban nem korlátozódott a talajtan területére. Gazdaságának vezetésekör, valamint az ország különböző helyein beállított trágyázási kísérletei alapján igen széleskörű tapasztalatra tett szert. Biológiai szemlélete folytán éles harcot vívott azokkal, akik a trágyázást mechanikusan és sablonok szerint kívánták alkalmazni. A sok súlyos vita eredményeként sikerült legyőzni azokat az elveket, melyek gazdasági érdekből egyik vagy másik műtrágyaféleség kizárólagos hatásosságát hirdették.

A biológiai szemlélettel indítatva kezdte meg a foszforműtrágyák szerves-anyaggal való szemcsésítését és az istállótrágya foszforsavas erjesztését. Az irányí-

tása alatt álló Szervestrágyázási Laboratóriumban munkatársaival kidolgozta és ellenőrizte az istállótrágyakezelés hazai viszonyaink közt legmegfelelőbb módszereit. Különösen a szuperfoszfát, majd később a nyersfoszfát adagolásával javított erjesztési módszerek terén szerzett sok értékes tapasztalatot.

A szerves és ásványi trágyák együttes alkalmazására hazánkban még nem ismert eljárást dolgozott ki, melynek eredményeként készülnek üzemi mértékben a biofoszfát és ezzel rokon szervesanyaggal szemcsézett foszfortrágyák.

Nemcsak a foszfor biológiai feltáródásának kérdését vizsgálta, hanem a szervesanyaggal szemcsézett káli trágyák előnyös tulajdonságait is. Ezeket a kísérleteit azonban már nem fejezhette be.

Tevékenyen bekapcsolódott a nemzetközi tudományos életbe és több ízben résztvett a Nemzetközi Talajtani Társaság kongresszusain, ahol tevékenységének elismeréseként tisztségeket is viselt.

Tudományos munkásságát külföldön is ismerték és a Szovjetunióban, valamint Németországban tett látogatásai mindenkor nagy megbecsülést szereztek a magyar tudománynak.

A nyersfoszfátok feltáródásának körülményeit tisztázó kutatásokban nemcsak saját és belföldi kísérletekre támaszkodott, hanem kapcsolatot teremtett a Német Tudományos Akadémia és a NDK mezőgazdasági akadémijának különböző intézményeivel, melyekkel karöltve állított be kísérleteket.

A trágyázás elméletére vonatkozó felfogásait és gyakorlati tapasztalatait a „Gyakorlati trágyázástan” és „Az agrotechnika tényezői és irányelvei” című könyveiben foglalta össze. Ez utóbbi nagyrértékű művéért 1954-ben másodízben kapott Kossuth-díjat, ezúttal arany fokozatot.

Kormányzatunk, értékes munkásságának elismeréseként 1953-ban a Munka Vörös Zászló Érdeméremmel tüntette ki.

Tudományos eredményeinek elismerésül a Magyar Tudományos Akadémia 1955-ben tagjává választotta.

Élete utolsó éveiben tevékenysége, frissesége, és munkakedve egyáltalán nem csökkent. A hosszú évek óta tartó és mozgékonyságát korlátozó betegséget semmibe véve fáradhatatlanul járta az országot és dolgozott egyrészt a kormányzati szervek megbízásából, másrészt saját kezdeményezésére. Magas kora ellenére sem kímélte erejét, és vidéki útjai alatt, ha egy rosszul kezelt trágyadombot látott nem sajnálta a fáradságot arra, hogy a helybelieket a helyes és szakszerű trágyakezelés előnyeiről meggyőzze.

Kerkafalvától Nyíregyházáig mindenütt voltak az országban kísérletei, melyekben új műtrágyákat próbált ki, trágyázási rendszereket mutatott be, vagy a talajjavítások hatékonyságát bizonyította.

Előadásában, írásaiban mindenkor azt hirdette, hogy a tudományos kutatás célja csak a gyakorlat megsegítése, a gyakorlat által felvetett kérdések megoldása lehet. Életével elveinek teljes bizonyítékát adta.

Amikor kutatásai közben olyan munkaterületekhez jutott, melyek széles tapasztalati és ismeretkörén már kívül estek, gyakran vette igénybe a rokontudományok képviselőinek értékes segítségét. Szoros együttműködés alakult ki Sümeghy Józseffel, aki a könyveinek földtani fejezeteit írta és ebben az együttműködésben nemcsak munkáinak teljessége volt az egyedüli eredmény, hanem ugyanakkor a geológusok figyelmét is a mezőgazdasági kérdések felé fordította. Ma még nem mértük fel milyen mértékben befolyásolta a talajtani tudomány, elsősorban pedig Kreybig Lajos munkássága a síkvidéki geológia fejlődését, de hogy a kölcsönhatás fennáll, az mindenki számára tagadhatatlan. Szoros együttműködés alakult ki a

meteorológiai tudomány szakembereivel is, különösen pedig Berényi Dénessel. Tájékoztatójának megalkotásakor mind a földtani, mind az éghajlati viszonyokat számításba vette és ezzel a rokon-tudomány területét is gazdagította.

Sok közös kísérletet állított be mezőgazdasági tudományunk nagynevű képviselőivel: Fehér Dániellel, Manninger G. Adolffal, Kemenessy Ernővel, Westsik Vilmossal, valamint a martonvásári Növénytermesztési Kutató Intézet munkatársaival. Ezek a kísérletek mindenkor két munkaterület eredményeinek összefogására irányultak és sikerük azt igazolta, hogy az együttműködés eredményesebb volt, mint a külön-külön való munka.

A kormányhatározatok végrehajtásának ellenőrzésében tevékeny részt vett, és ha valahol megjelent nem az ellenőrzés kellemetlen, hanem a tanító tisztelettel teli érzését keltette a mezőgazdasági dolgozóknál.

Most, hogy eltávozott körünkből példaként áll előttünk élete, mely egy önzetlen, céltudatos, harcra ember élete volt. Tudományos meggyőződéséért minden körülmények között síkra szállt és a meggyőződése szerint helyes elvek megvalósításáért kitartóan harcolt. Elveitől sem gazdasági, sem egyéb érdekek el nem tántorították és a meggyőzésnek csak egy fegyverét, a tényeket ismerte.

Hisszük, hogy gazdag életének termését tanítványai, és munkatársai megőrzik, sőt tovább vetve és aratva még hatványozzák. Szelleme pedig tovább él és vezeti azokat, akik hazánk mezőgazdaságának felemelését tartják hivatásuknak.

STEFANOVITS PÁL